

Barvíme vajíčka bez chemie

28

CÍL:

- Poznávání a uvědomování si, kde všude nás obklopuje chemie a že není vždy nutné ji používat.
- Utváření ohleduplného vztahu k přírodě a hledání možností alternativního barvení vajíček – využití přírodních barviv.

MOTIVACE:

Motivační vyprávění a rozhovor:

Legenda o malování vajíček

Když Ježíš se sv. Petrem chodili po světě, přišli jednoho dne do statku a poprosili hospodyni o kousek chleba. Ta však neměla ani skývu. V tom uslyšela kdákání slepice, seběhla do kurníku a našla vejce. Upekla ho v teplém popelu a nakrmila jím pocestné. Když odešli, chtěla smést ze stolu koštětem skořápky. Jaké bylo překvapení, když uviděla, že se proměnily ve zlato. Selka potom každého pocestného častovala vejci, ale žádná skořápka se ve zlato již neproměnila. Časem začala vejce rozdávat na výroční den návštěvy oněch obou pocestných.

Proč vlastnoručně malovat vajíčka?

Žádné čokoládové ani umělohmotné vajíčko se nevyrovná tomu, jehož výzdoba vznikla na základě tvůrčího elánu a vlastního úsilí. Nabídněte dětem jednoduchou a nenáročnou techniku, na jejímž konci se mohou pochlubit dílkem, které potěší všechny obdarované.

CÍLOVÁ SKUPINA:

žáci MŠ, ZŠ

DOBA TRVÁNÍ:

1–2 hodiny

MÍSTO:

třída, pracovna

POMŮCKY:

vajíčka, cibulové slupky, červená řepa (červené zeli), kmín (špenát), čaj, obvaz, různé tvarem zajímavé rostliny a listy na tvarové obtisky, nádoby na vaření vajíček a na jejich barvení

METODY A FORMY PRÁCE:

- motivační vyprávění a rozhovor
- společná práce, práce ve skupinách, nebo ve dvojicích dle vyspělosti žáků
- pracovní a výtvarné činnosti
- prezentace výrobků
- reflexe

POSTUP:

Motivační vyprávění a rozhovor.

Vysvětlení práce, rozdělení dětí do skupin.

- Vejce na barvení důkladně umyjeme, aby nebyla mastná.
- Dále si připravíme surovinu podle barvy, kterou chceme vajíčka obarvit.
- **Žlutou** barvu získáme odvarem z cibulových slupek, vaříme jen krátce.
- **Hnědou** připravíme rovněž z cibulových slupek, vaříme však déle. Můžeme použít i čaj. Hnědá barva je výhodná proto, že bílých vajíček k sehnání moc není a tímto způsobem se i ta hnědá pěkně zkrášlí. Jejich barva se stane sytější.
- **Červená** vznikne z odvaru červené řepy (červeného zeli).
- **Světle zelenou** získáme odvarem z kmínu (krátce poté je fialová) nebo špenátu.
- Před vařením můžeme pomocí obvazu na vajíčko připevnit různé rostliny a listy. Obvaz je třeba důkladně utáhnout, aby se barva nedostala pod listy. Po obarvení zůstane na vajíčku světlý otisk.

Výstava vajíček.

45+
min

MŠ

I. st.
ZŠ

II. st.
ZŠ

REFLEXE:

- Co se vám dařilo, co bylo obtížné?
  - Kdo z vás používal přírodní barviva již dříve?
  - Co nového a zajímavého jste se naučili?
  - Kde všude se používají chemické prostředky?
  - Proč je správné omezovat používání chemických přípravků?
  - Proč jsou pro nás nebezpečné, například v potravinách?
- Otázky vhodně přizpůsobíme věku dětí.

TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA:

- **Lidské aktivity a problémy životního prostředí** – snižování obsahu chemie v potravinách, pochopení principu snižování ekologické zátěže, používáním přírodních materiálů

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE:

- ŽÁK**
- vnímá problémové situace související s množstvím chemie, která nás obklopuje a dostává se i do potravin,
  - rozumí postupu používání přírodních barviv při barvení vajíček,
  - aplikuje získané znalosti a dovednosti v běžném životě,
  - používá při práci bezpečně materiály a dodržuje vymezená pravidla.

DIDAKTICKÝ TEXT**Svátky a tradice jara**

Činnosti motivované českými či místními tradicemi se stávají v programech mateřských škol i středisek ekologické výchovy stále oblíbenějšími. Pomáhají propojovat svět mateřské školy s rodinou, vytvářejí prostor pro společné tvoření a sdílení času dětí a dospělých i návrat do kouzla časů minulých. Tradice a s nimi spojená řemesla a rukodělné činnosti lze při správném zasazení do širších souvislostí vhodně využít i pro environmentální výchovu. Jejich prostřednictvím můžeme dětem i dospělým objasnit některá témata, „například zacházení našich předků s obnovitelnými a neobnovitelnými zdroji, recyklace materiálů, využívání zdrojů, trvale udržitelný (či naopak neudržitelný) způsob hospodaření, změny v krajině způsobené činností člověka“, říká Hana Kulichová ze střediska ekologické výchovy Sever Horní Maršov.

MASOPUST (ÚNOR)

Pod názvem masopust se skrývá celé období od Tří králů až do začátku postní doby, hlavně však poslední tři dny, jimiž toto období končí. Na Moravě se označuje jako fašank, fašinek nebo ostatky. Nejde o církevní svátek, ale byl zařazen do církevního kalendáře a jeho termín se tudíž určuje podle Velikonoc. Odehrává se před Popeleční středou, která zahajuje předvelikonoční postní období. Masopustní neděle může být vzhledem k pohyblivosti termínu Velikonoc v rozmezí od 1. února do 7. března.

Oslavy masopustu byly vždy společenskou záležitostí a lidé se při nich dobře bavili. Často jsou dávány do souvislostí se starověkými slavnostmi. Mnozí badatelé spojují masopustní maškary s pohanskými magickými obyčejí, při nichž se používaly zvířecí kůže.

Masopust je svátkem pro všechny, karnevalové zábavy v maskách probíhaly v minulosti na panovníckých dvorech i na venkově. Se zábavou souviselo i dobré jídlo. Původně to zřejmě souviselo s tím, že jaro je blízko a není potřeba úzkostlivě šetřit zásoby. Lidé se tak připravovali i na následující půst.

Podoba současných masopustů je různá. Jádrem je zpravidla rej masek pro děti i dospělé, zábavy v místní hospodě. Ukončení masopustu provází pochovávaní basy.

Masopust můžete s dětmi oslavit výrobou masek. Mezi ty tradiční patří masky zvířecí. Člověka vždy lákalo brát na sebe podobu zvířat a s ní i jejich vlastnosti – sílu, lstivost a další, které byly zvířatům připisovány. Nejčastějšími maskami jsou medvěd s medvědářem, klíbná neboli kobyla, bába s nůši. Mezi oblíbené patří též kozel, koza, kůň s jezdce, opice, velbloud, vlk. V průvodu můžete potkat i nevěstu, skupinu turků, biřice (laufra), kominika, smrt, řemeslníky, hasiče, vojáka. Každá maska má typický způsob chování, podle něhož hraje svou roli. Průvod doprovázejí muzikanti se svými nástroji a hrají.

Masopust si můžete zpříjemnit **smažením koblih, šišek či božích milostí** (pečivo z nekynutého těsta). Smažení pečiva má původ ve skutečnosti, že hospodyně měly přebytek sádla z probíhajících zabijaček.

V období února až března můžete oslavit i svátek sv. Doroty (6. února), sv. Valentina (14. února) či sv. Řehoře (12. března).

MŠ

I. st.
ZŠII. st.
ZŠ

Sv. Dorota je patronkou zahradníků a je považována i za ochránkyni nevěst. Její jméno znamená „boží dar“. Podle legendy byla krásnou dívkou a kromě jiných mužů se o ni ucházel i místodržící Apricius (město Caesarej v Malé Asii, 4. stol.). Dorota ho odmítla a on ji dal mučit a stít. Cestou na popraviště, bylo to v zimě, se těšila do nebeského ráje na květiny a ovoce. Vsmívali se jí a vzápětí se objevilo andělské dítě a posměváčkům nabídlo plný koš ovoce a čerstvých květin.

Na **svátek sv. Řehoře** se dříve těšili hlavně školáci, neboť měli ten den volno.

*Na svatého Řehoře
ledy plují do moře,
žába hubu otevře. . .*

Řehoř žil v 6. století a přestože mohl dělat úřednickou kariéru, raději zvolil život křesťanského duchovního. Rozdal majetek a odešel do kláštera. V roce 590 byl zvolen papežem a stal se jedním z nejvýznamnějších. Je nazýván církevním učitelem, stal se patronem žáků, ale též zpěváků, hudebníků, zedníků či knoflíkářů.

Již ve středověku se na počest svatého Řehoře konaly obchůzky řehořského vojska. Žáci se oblékali za vojáky a biskupa, předváděli krátké výstupy a zpívali řehořské kolední písni.

Jeho svátek připadá na začátek jara, kdy už začínaly práce na polích. Platilo tak pořekadlo:

„Na svatého Řehoře lenoch sedlák, který neoře.“

POSTNÍ DOBA (ÚNOR – BŘEZEN)

*Pražila má milá pučálku,
Pražila ona ji na šálku. . .*

Předvelikonoční půst je poměrně dlouhý, začíná hned druhý den po masopustu. Každý rok začíná v jiný den, neboť souvisí s Velikonoce. Trvá 40 dnů a jeho konec zasahuje do velikonočních svátků. Posledním dnem je neděle – Boží hod velikonoční. Po celou dobu se nepořádaly zábavy s hudbou a tancem, hlučné svatby. Jídelníček byl jednoduchý a bezmasý. Podle církevního výkladu se lidé postí, protože si připomínají 40 dnů, které Ježíš strávil na poušti a jedl jen prostou stravu.

Popeleční středa – počátek půstu

Popeleční středou, která ukončuje masopustní veselí, začíná pro křesťanský svět doba půstu, trvající 40 dní, na jejímž konci je oslava zmrtvýchvstání Ježíše Krista. V tento den dělá kněz věřícím křížek na čele z posvěceného popela z ratolestí (kočiček), posvěcených minulého roku na Květnou neděli, říkajíc při tom slova: „Pomni člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš.“ Tímto se věřícím připomíná pomíjivost života a nutnost pokání.

Popeleční středě se také říkalo středa černá, škaredá, smetná (pozor ale na záměnu se sazometnou středou).

ŠEST POSTNÍCH NEDĚLÍ

1. neděle postní – Černá, 21. února 2010

První postní neděle po Popeleční středě se jmenuje černá. Jméno černá si vysloužila díky černým šatům, do kterých se oblékaly v tento den ženy vzhledem k nastávajícímu půstu.

Na některých místech se této neděli říkalo neděle „liščí“. Nejčastěji tomu tak bylo na Hořovicku, Berounsku, Křivoklátsku a Rakovnicku a v okolních krajích a příčinou byly postní preclíky, posypané mákem a solí. To vše matky dělaly v noci tak, aby o tom jejich děti nevěděly. Podle toho, kolik měla která matka dětí, tolik vrbových proutků si opatřila a na každý z nich navlékla několik preclíků a zavěsila na stromy do zahrady. Ráno ještě před východem slunce vzbudila své děti a řekla jim: „Milé děti, běžela tudy liška a nechala vám na zahradě preclíky na stromě. Vstaňte, umyjte se a jděte do zahrady, tam se pomodlete a poté je můžete najít a sníst.“

2. neděle postní – Pražná

Tato druhá postní neděle má své jméno podle jednoho z postních jídel, nazývaného „pražmo“. Pražmo jsou vlastně upražená obilná zrna nebo klasy. Z tohoto pražma se také připravovala polévka „praženka“.

3. neděle postní – Kýchavná

Třetí neděle postní je nazývána po kýchání. Ve středověkých spisech se můžeme dočíst o velikých a náhlých morech, které se začaly projevovaly kýcháním. V té době se říkalo: „Jakž kdo kejchl, hned náhle umřítí musil.“ Lidé obávající se, aby z toho kýchnutí neumřeli, přáli sobě: „Pomáhej pán Bůh“ anebo „Pozdrav Tě pán Bůh“.

MŠ

I. st.
ZŠII. st.
ZŠ

U našich předků bylo pozdravení při kýchnutí znakem dobrého chování. Už se nevěřilo, že se kýchnutím projevuje nákaza morem, nýbrž panovalo přesvědčení, že kýchání čistí hlavu a užívali k tomu celou řadu rostlinných prostředků, podporující kýchnutí. Tento zvyk ostatně přežívá dodnes, i dnes je možné zakoupit si šňupací tabák. Všeobecnou rozšířenou pověstí bylo, že kolikrát kdo kýchnul o kýchavné neděli, minimálně tolik roků byl ještě živ.

4. neděle postní – Družebná

Družebná – tak se říkalo v pořadí 4. postní neděli. Staří Čechové ji také nazývali „družebadná“ nebo „družbadnice“. Název neděle vychází zřejmě z toho, že v tuto neděli chodíval ženich s družbou do domu, kam chtěl o pomlázce přijít na námluvy. Někde také pojmenovali tuto neděli „středopostní“, neboť tvořila pomyslný střed čtyřicetidenního půstu. Jinde zas „růžebnou“ nebo „růžovou“, protože se tuto neděli světlí v Římě zlatá růže.

5. neděle postní – Smrtná

Pátou postní nedělí je neděle zvaná „smrtná“ nebo také „smrtná“. V ten den vynášeli lidé ze vsi slaměnou „smrt, Mařenu, Mořenu, Mařanu, smrtholku“, loutku oděnou do ženských šatů. Morena je dvojče bohyně VESNY. Vesna – bohyně jara je křehká a svěží kráska, která kolem sebe šíří veselí. **Morena** je stařena, přísná a spravedlivá vládkyně nevládné zimy, kdy příroda odpočívá a čerpá nové síly. Šlo vlastně o slaměnou figurínu, ověšenou hadříky a stužkami, nastrčenou na tyč. Někde mívá věnec z vyfouklých vajec a prázdných šnečích ulit. Za vsi ji vhodili do vody či spálili. Spolu s ní zmizí i nemoci, zima a nečistě síly.

*Smrt chodí po vsi,
má velký fousy,
už nemůžu choditi,
musíme ji nositi,
od města k městu,
neseš nevěstu,
jetli nám nic nedáte,
tak vám ji tu necháme.*

Dívky se zpět do vsi vracely se zeleným stromkem, nebo větví „Létečkem“ – symbolem jara. Chodily od domu k domu a hlasitě zpěvovaly.

Vynášení smrti je zvykem, který pochází z pradávných dob pohanských. Díky řadě církevních zákazů v dřívějších dobách, už tento zvyk v některých oblastech Čech téměř zanikl, ale na Moravě se udržel do dnešních dnů ve své starobylé a téměř nezměněné podobě, s mnoha popěvkami. Dodnes se tam, kde se vynášení smrti drží, věří tomu, že z toho domu, z kterého by se chlapec nezúčastnil tohoto obřadu, by někdo do roka vážně onemocněl či dokonce zemřel. Někde chodívali chlapi se „Smrtákem“ a děvčata s „Morenou“.

„Létečko“ je malý smrček, nebo zelená větev, na němž jsou zavěšeny všelijaké ozdoby: pestré papírové věnce, kytičky, obrázky svatých, různobarevné pentličky, malovaná i bílá vyfouknutá vejce. S takto okrášleným „lytečkem“ chodívali děti po koledě. Nejobvyklejší koledou bývá:

<i>Smrt neseš ze vsi, nový líto do vsi: buďte páni veselí, s červenými vejci, s žlutými mazanci. Jakej je to mazanec, bez koření, bez vajec.</i>	<i>Buďte páni veselí, na tu smrtnou neděli: smrt jsme vám odnesli, nové léto přinesli. Vítej líto líbezná, obilíčko zelené!</i>
--	---

Všichni přítomní, děti i dospělí, se pak upřímně radují, že smrtka – symbol zimy, je již ze vsi pryč a všichni mají radost z „létečka“, které představuje blížící se skutečné jaro.

*Přišlo jaro do vsi,
kde jsi zimo, kde jsi?
Byla zima mezi náma
a včel už je na horama,
hu, hu, hu,
jaro už je tu.*

MŠ

I. st.
ZŠII. st.
ZŠ

6. neděle postní – Květná, 28. března 2010

Poslední postní nedělí je Květná neděle. Její další lidové názvy jsou také Květnice (Čechy), Květnica (Morava), Beránková neděle (jižní Čechy) či Palmová neděle (Horácko). V tento den se slaví památka slavného vjezdu Ježíše Krista do Jeruzaléma, kde ho lidé vítali čerstvými ratolestmi ze stromů a házeli je na cestu.

Celý tento den byl ve znamení obřadu svěcení kočiček a i dnes je pro mnohé rodiny svátečním otevřením Velikonoc.

K posvěcení přinášeli lidé do kostela především jívové větvičky – ratolesti (lidově zvané kočičky, což je nejznámější název, ale také kocanky, kotátka, barušky nebo bahniře). Místy se nosily také větvičky lískové, jasanové a březové. Pro okrasu bylo zvykem svazky proutků zdobit pentlemi.

Vzhledem k tomu, že se do kostela chodívalo již s pučícími větvíčkami, řezaly se tyto většinou již o 4. neděli postní (družebné), tedy přibližně dva týdny předem.

Když se nově posvěcené kočičky přinesly domů, bývaly staré, do té doby zastrčené za křížem nebo za svatým obrázkem, spalovány. Na jejich místo pak přišly nové.

Někde polykali jednu až tři kočičky v domnění, že je po celý rok nebude bolet v krku. Také si někde přetřeli kočičkami oči se slovy: „Kočičky, kočičky, aby nebolely vočičky“.

Na Květnou neděli se nemělo nic péct, protože se prý zapekl květ na stromech, jinak řečeno neurodilo by se žádného ovoce. V tento den se také oblékaly nové šaty, aby v nich člověk kvetl. Obydlí se vymetalo zelenými ratolestmi, které měly vymést všechnu nemravnost a zhýralost.

Člověk, který našel tento den vejce od černé slepice, měl uříznout čarovný vrbový proutek. Černá slepice s bílou chocholkou prý snáší zlatá vejce, ale zanáší je. Jestliže někdo takové vejce našel, měl je zahrabat do slámy, před půlnocí je pak vzít a jít na křížovatku lesní a polní cesty, kde měl takové vejce položit. Měl-li vrbový proutek a zamával-li jím postupně k jihu, k severu a k východu, objevil se prý duch a vyplnil člověku každé přání.

Upraveno podle knih Lidové obyčeje a nápady pro šikovné ruce – JARO, Martin Bestajovský, České zvyky a obyčeje, Alena Vondrušková a www.cesketradice.cz

VELIKONOCE

Velikonoce jako „Svátky jara“ bývaly v minulosti významnější než Vánoce a v některých zemích, jako třeba v Německu nebo ve Francii, je tomu tak dodnes. Jsou to také nejvýznamnější křesťanské svátky, jsou spojené s památkou na umučení a vzkříšení Ježíše Krista. Prapůvod mají Velikonoce ve svátku nomádských pastýřů, kdy součástí tradice bylo obětování zvířete, nejčastěji to byl beránek. Velikonoce se slaví vždy první nedělí po úplňku po jarní rovnodennosti. Původně byly oslavou jarní rovnodennosti.

Velký půst, trvající 40 dní, začíná Popeleční středou a trvá do Velikonoční neděle. Omezení platilo nejenom v jídle, zakázané byly také svatby, zábavy a zpěv. Doba Velkého půstu má šest postních nedělí. Začíná Černou nedělí, následuje neděle Pražná, Kýchavá, Družebná, Smrtná a poslední je neděle Květná. Poslední týden před Velikonocemi se nazývá **Pašijový týden**. To se na staveních gruntovalo. Vrcholí ZELENÝM ČTVRTKEM, VELKÝM PÁTKEM, BÍLOU SOBOTOU a NEDĚLÍ ZMRTVÝCHVSTÁNÍ. Ke každému dni se váží zvyky a pověry.

Škaredá středa

Ten den se nesměl nikdo na nikoho mračit, zůstalo by mu to po celý rok.

Zelený čtvrtek

Jmenuje se podle Olivové hory, kde začalo utrpení Ježíše Krista. Vstávalo se již před východem slunce, hospodyně zametla smetl a vynesla ho za vesnici na křížovatku, aby se v domě nedržely blechy. Na snídani byl chléb s medem, to byla ochrana proti uštknutí hadem a píchnutí od vos. Chléb se také házel do studně, aby se v ní držela voda. Na Zelený čtvrtek se chystá jídlo ze zelené zeleniny, například špenát, mladé kopřivy, šťovík, listy pampelišek a to proto, aby byl člověk po celý rok zdravý. V kostelech ztichnou zvony a až do Bílé soboty se rozezní řehtačky, klapačky, valchy, bukály a ščekotky, se kterými chodí chlapi po vsi od domu k domu a vyhánějí z domů všechno zlé, včetně hlodavců a hmyzu. Za to vybírají vejce a peníze. Odpoledne se nesmělo pracovat. Po západu slunce se očistil dům od vlivů čarodějnic vykouřením slámou nebo vykropením svěcenou vodou. Kdo nechtěl mít nouzi, zacínal drobnými v kapse.

Velký pátek

Den ukřížování Krista. Lidé se chodili i s dobyt看 omývat k řece, to byla ochrana před nemocemi. Předly se Pašijové nitě, které měly ochránit před uhranutím a zlými duchy nositele oděvu, kterého byly tyto nitě součástí. Do domácnosti se nesměly brát cizí

MŠ

I. st.
ZŠII. st.
ZŠ

předměty, mohly být očarovány. Bylo také zakázáno prát prádlo, protože by se symbolicky máčelo v Kristově krvi. Na Velký pátek se nesmí nic dělat se zemí. Nesmí se sázet, kopat ani orat. Projevuje se tím úcta k matce, která je v této době „samodruhá“. Proto dnes lidé k zemi poklekají, klaní se jí a líbají ji.

Bílá sobota

Je spojena s ohněm a Vzkříšením. Před kostelem se posvětit oheň a od něj se zapaluje velikonoční svíce (Paškál). V domech se uhasilo ohniště a hospodyně šla ke kostelu s polínkem pro posvěcený oheň, kterým pak doma zažehla nový oheň. Na ochranu před požárem se dávala v domě za trám ohořelá polínka z posvěceného ohně. Ty se také ve tvaru kříže pokládali na pole, aby dobře rodilo. Vesnicí procházel sváteční průvod s černými korouhvemi. Zvony se dnes opět rozezní, protože se „vrací z Říma“.

Velikonoční neděle

Den Zmrtvýchvstání Krista, končí půst. V kostelech se posvěcovaly pokrm, které se pak v polích jedly, aby byla hojnost. V rodině se snědlo jedno rozdělené vejce, aby rodina držela pohromadě. Dnes se nesmělo zametat, vyvážet hnůj, stlát, zašívát, mýt boty a nádobí.

Velikonoční pondělí

Je spojené s Velikonoční pomlázkou. Ta je upletená z vrbového proutí a ozdobená mašlemi různých barev. Chlapci obcházejí domy a šlehají s ní dívky a ženy, aby byly zdravé, pilné a veselé. Za odměnu dostanou zdobená vajíčka nebo barevnou stuhu na pomlázku. Pomlázka by měla být z čerstvých proutků, které mají životodárnou a omlazující sílu. Ta šleháním přechází na člověka a za tu dívky platí vajíčky. Zde je patrný symbol vrby jako probouzející se mízy ve stromech, symbol života a nové životní síly. Pomlázkové právo pro chlapce začíná půlnocí z neděle na pondělí a končí v pondělí odpoledne. Poté je přebírají do rukou dívky a mohou chlapcům oplatit šlehání politím vodou, nebo šleháním zelenými pruty. Chodit na pomlázku se začínalo hned po ranní mši a první na řadě byli domy kmotrů, poté ostatní domy. Chodilo se po skupinkách a první koledník, který přišel do domu, byl vždy bohatě odměněn a jeho pomlázkou se šlehal dobytek, aby omládl. Odpoledne se s velikonočními vajíčky hrály různé hry, do kterých se zapojili i dospělí.

...

Rychlé jídáše

1 balení listového těsta, 1 lžice ml. skořice, 4 lžice pískového cukru, 1 bal. vanilkového cukru, 50g rozinek, rozšlehané vejce a med na potřetí

Listové těsto rozválíme na plát o síle asi 3 mm. Plát posypeme stejnoměrně skořicí smíchanou s cukrem a rozinkami. Těsto svineme do rolády, pokrájíme na řezy široké asi 2 cm, přeneseme na plech pokrytý alobalem a potřeme rozšlehaným vejcem. Vložíme do hodně vyhřáté trouby a pečeme dozlatova. Ještě horké jídáše potřeme zahřátým medem.

...

Vajíčko jako symbol Velikonoc

Velikonoční svátky si neumíme představit bez malování vajíček, pletení pomlázky z vrbového proutí, koledování chlapců a šlehání děvčat a žen v domě pro „omlazení“. Za vyšlehání platí děvčata chlapcům malovanými vajíčky, která znamenají vznik nového života. Zdobeným vajíčkům říkáme kraslice (o staroslovanského červený = krasnyj). Původními motivy byly vlnovky, hvězdičky, slunce a spirály. Později se objevily lístky, květy, postavičky, věnování, vzkazy, básničky. K oblíbeným technikám zdobení patří batikování voskem, vyškrobávání, polepování slámou.

Námět na zdobení kraslic

Vajíčko malujeme krycí barvou a zdobíme otisky štětce na suchý nebo mokrý podklad. Do barvy přidáme klovatinu, vajíčko pokryjeme otisky štětce různých barev a ještě mokré na špejli roztočíme, aby se barvy promíchaly. Vajíčko můžeme také omalovat tmavě modrou krycí barvou a potom zdobit tenkým štětcem nebo špejlí namáčenou v husté bělobě.

Pro usnadnění práce navlečte výdumek (to je vyfouklé prázdné vajíčko) na špejli a položte jej přes skleničku.

Rada pro kluky: až děvčata vyšlehaté, zasadte pomlázku do země. Brzy na ní vyraší malé lístky a za čas vám možná vyroste malá vrbička s propleteným kmenem.

MŠ

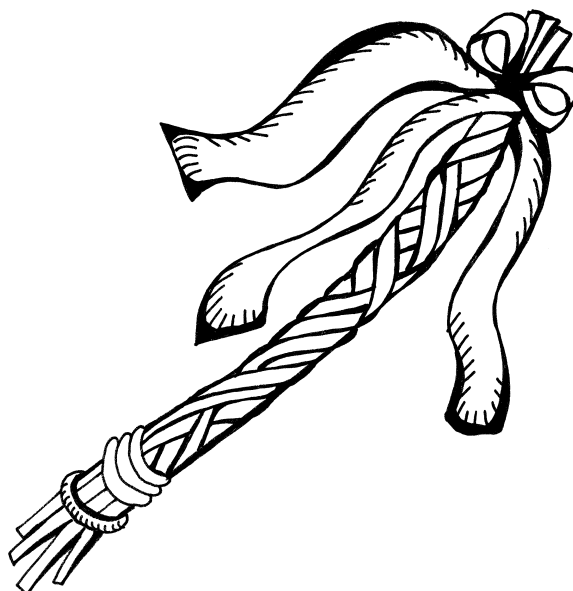
I. st.
ZŠ

II. st.
ZŠ

Roztomilý pantatínku,
dovolení dejte
a tu vaši paňmaminku
vyšlohovat nechejte!
Až ji budu šlohati,
nic mně neříkejte,
pár červených vajíček
pomlázky mi dejte!

Já su malá růžička,
vykvetla sem z košíčka,
koledovat neumím,
já s za vás pomodlím.

Klepání jsme odklepali,
dejte vejce malovaný!
Klep, klep, klep!

Velikonoční pranostiky:

- Na Zelený čtvrtek hrachy zasívej, na Velký pátek se zemí nehýbej!
- Velký pátek deštivý – dělá rok žíznavý.
- Prší-li v noci na Bílou sobotu, bude málo třešní
- Omrzne-li na Velký pátek stromový květ, nebude ten rok ovoce
- Velikonoce krásné úrodu nám dají, pak-li slunce hasne, louky sucho mají
- Vítr, který od Velikonoc do svatého Ducha panuje, drží se po celý rok

Použitá literatura:

PASTELKA 15/1996-97

Praktická žena 3/1997

NENUDA, V duchu českých tradic

Lidová strava na Valašsku

<http://www.spektrumzdravi.cz/clanky/zivotni-styl/velikonoce-jsou-tady-vite-o-nich-vsechno/>

Tipy na knihy a odkazy k tématu:

Hovory a hrátky se zvyky a svátky, autoři Petr Kukul, Jan Vinduška, nakl. Portál

Soubor 50 námětů na využití tradičních a novodobých svátků a zvyků zaměřený na rozumový, etický a sociální rozvoj dětí. Určeno dětem ve věku 5–8 let.

CO VÍŠ O ROČNÍCH OBDOBÍCH

Nakladatelství Portál, autory jsou **Jiří Nevěčný a Alena Nevěčná**. Kniha obsahuje pracovní listy s úkoly pro děti ve věku 5 až 7 let k rozvoji základních kompetencí. Děti srovnávají obrázky, počítají a dozví se například, proč a pro koho je důležité jarní sluníčko, jak vypadá sněhová vločka a jestli je možné najít v přírodě dva stejné kaštiny.

PRANOSTIKY A HRY NA CELÝ ROK, autor Eva Kulháňková, www.portal.cz

POHYBOVÉ HRÁTKY V NETRADIČNÍ DNY, autorky Hana Volfová a Martina Volfová, nakladatelství Grada.

Kniha nabízí učitelkám, cvičitelkám i rodičům pohybová cvičení a hry pro předškolní a mladší školní děti, která lze využít v nevedných dnech spojených s významnými událostmi v roce, např. o Velikonocích, během karnevalu, při oslavách Dne matek, na Mikuláše, o Vánocích apod. Kniha obsahuje náměty na cvičení s dětmi s využitím netradičních pomůcek a nápaditých motivací ke cvičení, u některých pomůcek je uveden i návod na výrobu. Tematické hry jsou doplněny sériemi fotografií, na kterých je dobře vidět náčiní i jeho správné použití. Jednotlivé kapitoly se věnují zajímavým událostem (netradičním dnům) v roce a pro přehlednost jsou chronologicky řazené podle kalendářního roku.

Didaktický text dle uvedených zdrojů připravila Iva Koutná.

MŠ

I. st.
ZŠII. st.
ZŠ